

Zdravlje u Međimurskoj županiji**Romi u Međimurju – sportska rekreacija**

Marijan Vugrinčić

Romi Bajaši uglavnom žive na području sjeverne Hrvatske. U pravilu su smješteni uz tokove rijeke Drave i Save, a nalaze se na području Međimurja, Podravine, Baranje, Siska, Slavonskog Broda. Romi Bajaši u pravilu žive u svojim naseljima, često izolirani od većinskog stanovništva svoga kraja, žive sjedilackim životom, ruralnim (seoskim) načinom. Romski jezik temelji se na jednom rumunjskom govoru, opterećen arhaizmima, a nastao je tijekom robovanja Roma u negdašnjoj kraljevini Rumunjskoj, gdje su robovali tijekom pet stoljeća. Tu je po prvi puta nad Romima učinjen kulturocid, gdje su od strane robovlasnika prisiljeni da se odreknu svog materinjeg jezika, koji sami Romi nazivaju bajaškim. Osnova tog nazivlja je u radu na jalovini u rudnicima Rumunjske, pa je na temelju tog rada i nazvan jezik i etno-pripadnost, koja je označena nazivljem Bajaški.

Romi, sukladno kulturnom naslijeđu iz pradomovine sjeverne Indije, nisu bili pismeni i nisu zapisivali. Prvi spomen Roma u Međimurju je datiran 09.05.1688. godine uz naselje Belicu.

Prema podacima iz 2002. g. u Međimurskoj županiji je živjelo 738 obitelji sa 3930 članova u dvanaest romskih naselja i to u Kotoribi 301, Donjoj Dubravi 70, Orehovici 427, Goricanu 56, Domašincu 70, Piškorovcu 572, Podturnu-Loncarevo 170, Kuršancu 644, Gornjem Kuršancu 53, Trnovcu 875, Pribislavcu 464 i Murskom Središću-Sitnice 228. Romi u Međimurskoj županiji žive u 2 grada i 10 općina, a njihova naselja nastala su spontanom građenjem kroz dugi niz godina na zemljištu koje nije bilo njihovo vlasništvo i bez važeće dokumentacije. Broj Roma u Međimurju svake godine je sve veći.

Da bi se poboljšao standard stanovnika romskih naselja Međimurska županija prišla je izradi prostorno planske dokumentacije kojom se već postojeća naselja legaliziraju i na temelju koje se onda mogu provoditi ostale aktivnosti za poboljšanje života u naselju. Tako je proces legalizacije naselja kroz katastar i gruntovnicu u tijeku u nekoliko naselja, dok legalizaciju pojedinačnih građevina unutar romskog naselja pokreću sami Romi.

Osnovnu i srednju školu 2002. g. pohađalo je 1.566 učenika. U radnom odnosu na neodređeno vrijeme bilo je zaposleno 38 radnika, na određeno 26 radnika, a sezonski je radilo 362 radnika.

U rujnu 2008. godine u evidenciji nezaposlenih osoba nalazilo se oko 1130 pripadnika romske nacionalne manjine, odnosno 23 % u ukupnoj evidentiranoj nezaposlenosti. Uz povećani udio odražavaju se i negativne karakteristike njihove nezaposlenosti kao što su učešće žena gotovo 56 %, a zbog visokog su nataliteta dodatno otežano zapošljive, izrazito nepovoljna razina obrazovanja (bez završene osnovne škole čak 85,7%), uglavnom su bez prethodnog radnog iskustva (82,5 % evidentiranih). Provođenjem mjera u sklopu Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog Desetljeća za uključivanje Roma 2005-2015. zaposleno je 130 osoba.

U 2008. g. u županiji je osnovnoškolskim obrazovanjem bilo obuhvaćeno 1400 romskih učenika. U prvim razredima osnovne škole bilo je 314 učenika, dok ih je u 8. razredu bilo tek 50. U prvom razredu srednje škole bilo je 33 učenika, dok ih je u trećem tek 5, u četvrtom ni jeda. Na sreću svake godine poboljšava se trend školovanja romske djece.

Međimurski savez sportske rekreacije "Sport za sve" unatrag desetak godina idejno je osmislio i u praksi proveo niz novih sportsko rekreativnih programa jedinstvenih na području Republike Hrvatske. U tim programima su obuhvaćene sve kategorije građana oba spola i raznih dobni skupina.

Romi koji žive u Međimurskoj županiji vrlo malo su uključeni u javnom, kulturnom i sportskom životu.

U želji da pomogne u pokretanju sportsko rekreativnih aktivnosti i kod građana romske nacionalne manjine kao najbrojnije u Međimurskoj županiji, Međimurski savez sportske rekreacije "Sport za sve" je na prijedlog tajnika Marijana Vugrinčica organizirao kao prvi oblik uključivanja romske populacije u sportsko rekreativne aktivnosti manifestaciju pod nazivom međimurska romijada

sportske rekreacije.

Romijada sportske rekreacije ima za cilj da se sudionici jednom godišnje okupe i da u ekipi koja predstavlja svoje naselje u zabavi, šali, smijehu i navijanju dožive osjećaj vedrine, zadovoljstva i višeg stupnja raspoloženja.

Pod pokroviteljstvom Međimurske županije i Grada Murško Središće u povodu obilježavanja Svjetskog dana Roma u sportskoj dvorani u Gradu Murško Središće održana je 04.04.2004. godine 1. međimurska romijada sportske rekreacije.

Na Romijadi se okupilo oko 130 roma iz desetak romskih naselja Međimurja koji su se u šest sportskih disciplina natjecali i pokazali visok stupanj sportskog duha.

Zbog slabog socijalnog statusa Romi se slabo uključuju u sportske i sportsko-rekreativne sadržaje. Svega desetak Roma uključilo se kao aktivni igrači u nogometne klubove. U ostale grane sportova se ne uključuju pošto u romskim naseljima ne postoje sportski tereni.

Romska djeca polaznici osnovne i srednje škole susreću se u okviru nastavnog plana i programa sa sportskim aktivnostima, ali van njih vrlo rijetko, iako ima talentiranih i nadarenih Roma za sport.

Većina romskih naselja izgrađena su uz rijeke, jezera i potoke što omogućava romima rekreativno bavljenje ribolovom. Povodom obilježavanja Svjetskog dana Roma pojedine romske udruge organizatori su ribičkog natjecanja i nogometnih turnira.

Karakteristike pograničnih regija su velike kulturne različitosti i bogato kulturno nasljeđe. Tako je i prisutnost romskih zajednica i njihov utjecaj na razvoj narodne glazbe i plesa kao i bogatstvo etnoloških običaja značajno. Upravo u pograničnim zemljama romska glazba i umijeće plesanja privlači veliki broj ljudi pa je potrebno romsku kulturu približiti stanovnicima pograničnih zemalja, a što je od velikog značaja u integraciji romskih naselja i prihvaćanja različitosti.

U cilju spajanja članova romskih zajednica u obje pogranične zemlje pomoću tradicionalnih oblika sastajanja i udruživanja, želji da se romska kultura približi stanovnicima obje pograničnih zemalja pomoću razvoja pridruženih kulturnih i sportskih događaja, te

većoj društvenoj uključenosti članova romskih zajednica izrađen je i prihvaćen međunarodni projekt pod nazivom „Približavanje romske kulture i većoj osvješćenosti i poštovanju različitosti kultura” – skraćeni naziv „ROMA”. Projekat je financiran sredstvima europskih fondova iz programa susjedstva Slovenija-Mađarska-Hrvatska 2006 i Međimurske županije. Nositelj projekta bio je Međimurski savez sportske rekreacije „Sport za sve”, a partneri Međimurska županija i udruga Roma Bajaša Međimurske županije.

Projekat je proveden 2008. godine. Okupio je Rome pripadnike nacionalnih manjina regija Republike Slovenije, Republike Hrvatske i Republike Mađarske koji su se aktivno uključili u sportska i kulturna događanja: glazbene priredbe, izložbe likovnih i literarnih radova te etno predmeta, sportska natjecanja, izlete, konferencije za tisak, radio i TV emisije, filmski zapis i bilten, edukacija, motivacija i dr.

Pobrojene aktivnosti pridonijele su približavanju stanovnicima pograničnih regija.

Uspostavljeno je kontinuirano održavanje sportskih susreta i time se doprinjelo većoj socijalizaciji i promociji zdravog životnog stila među Romima.

Ove godine povodom obilježavanja Svjetskog dana zdravlja i Svjetskog dana Roma

uz pokroviteljstvo Međimurske županije održana je 3. međunarodna Romijada sportske rekreacije na kojoj su sudjelovale ekipe Roma iz Republike Slovenije i Republike Hrvatske (Međimurja). Sportska natjecanja, podjela nagrada i druženje protekli su na najvišem sportskom nivou sa željom sudionika da i iduće godine organiziraju sportske igre.

Kontakt: Marijan Vugrinčić
e-mail: mssr@ck.t-com.hr